

Spadek liczby rodziców siódmego dziecka to jedna z przyczyn zmian w strukturze ludności, niekorzystnych ze względów społecznych i ekonomicznych. Coraz mniejszy jest w społeczeństwie udział osób w wieku produkcyjnym. Priorytetem ról polityk jest więc optymalne wykorzystanie tego - kurczącego się - potencjału. Dla Polski oznacza to m.in. dążenie do wzrostu wskaźników aktywności zawodowej kobiet, w tym ograniczenie bierności rodziców z powodu braku wsparcia w obowiązkach opiekuńczych i godzeniu ich z pracą zawodową. Formą takiego wsparcia są m.in. dostępne usługi opiekuńcze. W przypadku małych dzieci (do lat 3) przez wiele lat oznaczało to prawie wyłącznie zapewnianie coraz większej liczby miejsc w żłobkach. Od 2011 r., gdy weszła w życie *Ustawa o opiece nad dziećmi do lat 3*, zaczęły pojawiać się lub rozwijać także inne formy pozarodzielskiej opieki nad małym dzieckiem. Rozwój tych instytucji - z różnych przyczyn - jest jednak mało dynamiczny. Polska znajduje się ciężej w grupie krajów unijnych o najniższym zakresie korzystania z opieki pozarodzinnej nad małym dzieckiem (tylko 4,8% dzieci do lat 3., w porównaniu z 28% w EU28 w 2014 r.). Od czasu wejścia w życie ww. *Ustawy* sytuacja poprawiła się, głównie z powodu rosnącej liczby żłobków, które stanowi ponad 80% wszystkich form opieki, jakie powstają. Instytucje opieki nad dzieckiem do lat 3. powstają przede wszystkim dzięki środkom finansowym z UE, przekazywanym samorządom lokalnym w konkursie MALUCH (konkurs organizowany przez resort pracy). W niewielkim jednak stopniu - wbrew założeniu autorów *Ustawy*.. - przyczyniają się do rozwijania alternatywnych form instytucjonalnej opieki nad małymi dziećmi (zwłaszcza opiekunów dziennych, gdzie oczekiwano, że będzie to głównie opieka sprawowana przez matki-opiekunki w jej domu, jednocześnie nie nad własnym i innymi dziećmi).

Na początku 2015 r. w debacie publicznej pojawił się skonkretyzowany już pomysł na wprowadzenie nowej, alternatywnej formy wspierania rodziców w opiece nad dzieckiem: tzw. bonu opiekuńczego. Jego zadaniem ma być wypełnienie luki w systemie instytucji opieki nad dzieckiem, spowodowanej deficytem opieki formalnej po zakończeniu przez rodziców urlopu rodzicielskiego. Wstępnie zaplanowano, że każda rodzina z dzieckiem w wieku do lat 3., w której co najmniej jedna osoba pracuje zawodowo, otrzymywałaby miesięcznie 500 zł na dziecko i mogłaby dowolnie tę kwotę wydatkować (w założeniach: na sfinansowanie dowolnej formy opieki nad dzieckiem, także na opiekę pełnioną przez rodzica). Autorzy rozwiązania, prezentując swoją koncepcję bonu, jednocześnie nie wskazywali na wiele negatywnych aspektów korzystania z opieki w żłobkach. Mówili o jej szkodliwym wpływie na rozwój mentalny małego dziecka, o bardzo niskiej jakości usług tych placówek i nieracjonalnie wysokich kosztach ich funkcjonowania. Niestety, nie ma w Polsce aktualnych badań, które mogłyby te opinie - jako powszechne i przez to decydujące o konieczności zmian - poprzeć lub im zaprzeczyć. Zmiany gospodarcze i społeczno-kulturowe zachodzące w polskim społeczeństwie, w tym zmiany w systemie rozwiązań z zakresu polityki rodzinnej, nie pozwalają na postąpienie w tym celu wynikami badań z lat 80. a nawet lat 90. ubiegłego stulecia.

Uzyskanie reprezentacyjnej opinii rodziców o różnych formach opieki nad małym dzieckiem, a szczególnie o żłobkach, poznanie czynników determinujących wybór określonej formy opieki czy zidentyfikowanie form preferowanych wydaje się niezbędne do prowadzenia merytorycznej dyskusji o kierunkach rozwoju systemu wspierania rodzin w ich funkcjach opiekuńczych; tym bardziej, że wprowadzenie bonu opiekuńczego może spowodować zahamowanie rozwoju innych form opieki i ograniczyć szanse wyboru preferowanego przez rodziców rozwiązania..

Celem projektu jest więc pozyskanie wiedzy empirycznej pozwalającej na optymalne - w aktualnych warunkach społecznych i ekonomicznych w Polsce - kształtowanie efektywnego i spójnego systemu opieki nad dziećmi do lat 3. Realizacja celu wymaga przeprowadzenia ilościowych, reprezentacyjnych badań empirycznych wśród rodziców dzieci do lat 3.

Celem badawczym jest poznanie przesłanek wyboru przez rodziców formy opieki nad małym dzieckiem, zwłaszcza opieki w żłobkach oraz poznanie opinii, preferencji i potrzeb oraz oczekiwanych zmian w całym systemie opieki nad dziećmi.

Celem aplikacyjnym projektu jest dostarczenie interesariuszom merytorycznych argumentów do wyznaczania kierunków doskonalenia systemu takiej opieki w Polsce.